Et undervisningsopplegg om tema knyttet til seksualitet utviklet av Misjonssambandet Ung

DET KLASSISK KRISTNE SYNET PÅ SEKSUALITET

DEN SEKSUELLE REVOLUSJONEN

GRENSER

SEKSUELLE KRENKELSER

VOLDTEKT

Misjonssambandet ung

UTGITT VINTEREN 2022

INNHOLD

Forord 3
Kompetansemål 4
Hvordan skape et trygt læringsrom? 5
Tema-ark 1: Det klassisk kristne synet på seksualitet 7
Opplegg 1: Det klassisk kristne synet på seksualitet 9
Arbeidsark til elevene 11
Tema-ark 2: Den seksuelle revolusjonen 12
Opplegg 2: Den seksuelle revolusjonen 15
Opplegg 3: Vår tids datingkultur 16
Tema-ark 3: Grenser 17
Opplegg 4: Mine og dine grenser 19
Opplegg 5: Kropp og grenser 21
Opplegg 6: Skal – skal ikke? 23
Tema-ark 4: Seksuelle krenkelser 26
Tema-ark 5: Voldtekt 28
Opplegg 7: Innafor: sex eller overgrep 30
Opplegg 8: Skam 32
Arbeidsark til elevene 34
Hjelp og informasjonstjenester for unge mennesker 35
Kilder 36

FORORD

Seksualiteten vår ble gitt oss da Gud skapte oss som mann og kvinne, og er en sentral del av hvem vi er som mennesker. De siste årene har det vært en bevisstgjøring omkring viktigheten av god seksualundervisning i skolen. Det er noe vi i NLM ung også ønsker å ta på alvor. Etter forespørsel fra ulike NLM-skoler har vi utviklet et opplegg som skolene har mulighet til å ta i bruk i uke 16, når en stor andel av skolene i landet ellers også vil sette søkelys på dette.

Dette heftet tar for seg tre tverrfaglige temaer med bearbeidet materiale fra Sex og Politikk sitt undervisningsopplegg *Mine og dine grenser*, gjengitt med tillatelse. Ved å ta opp temaene grenser, seksuelle krenkelser og voldtekt ønsker vi å gi elevene mulighet til å reflektere over egne og andres grenser, roller, forventninger, holdninger og handlingsmuligheter. I tillegg har vi laget et opplegg til bruk i KRLE og i kristendomsfaget, som har som mål å skape refleksjon omkring den seksuelle revolusjonens utvikling og gi et innblikk i det kristne synet på seksualitet.

Heftet består av veiledende tips til undervisningen, temaark til underviser og ulike undervisningsaktiviteter. Oppleggene er beskrevet med mål, tidsbruk, forberedelser og gjennomføring, slik at en kan gjøre vurderinger ut ifra tid til rådighet og målet med undervisningen.

Når vi har laget dette opplegget, har vi forsøkt å ha to tanker i hodet samtidig. For det første har vi prøvd å være bevisste på at denne undervisningen skal fungere i et klasserom, der langt fra alle elevene er kristne. Vi ønsker å utruste alle elevene i klasserommet til å kunne ta mer reflekterte valg rundt egne og andres grenser, ikke bare de som ønsker å leve ut ifra kristen etikk. Derfor har vi blant annet også tatt med undervisningsøvelser som tar opp hypotetiske situasjoner der sex ikke er forbeholdt ekteskapet som ramme.
For det andre har vi hatt et ønske om å ha med oss det kristne perspektivet på seksualitet i alt vi skriver. Som den amerikanske teologen Howard Hendricks har sagt: «Vi skal ikke skamme oss for å diskutere det som Gud ikke skammet seg for å skape.» Det burde derfor være en selvfølge at kristne skaper en åpen og god atmosfære i samtaler omkring seksualitet. Samtidig har det å løfte frem det kristne synet på seksualitet sine særskilte utfordringer. Seksualitet er noe vakkert og viktig Gud har gitt oss i gave, samtidig som vi er falne mennesker med en seksualitet preget av den egoisme, trass og gudsopprør som rammet alt menneskelig liv etter syndefallet. Et godt sted å starte for enhver som skal forsøke seg på dette er Joh 8,2-11, hvor Jesus møter kvinnen grepet i ekteskapsbrudd. Det finnes helt enkelt ingen mulighet for noen av oss til å begynne og kaste steiner! Vårt mål må være å sette elevene i stand til å kunne bedømme ulike spørsmål som angår oss alle, ikke å fordømme dem som lever og tenker annerledes enn oss.

Guds velsignelse over hver enkelt av dere og den viktige jobben dere gjør. Lykke til med undervisningen!

Beste hilsen
Misjonsambandet Ung

Dette heftet er utviklet av Ingebjørg Fauske og Erika Vestre, som begge jobber med ungdomsarbeid i Misjonsambandet Ung. I tillegg har sjelesørger Grete Y. Martinsen bidratt, og vi har også brukt materiale fra boken «Nakne uten skam» av Stefan Gustavsson, direktør for Apologia – centrum för kristen apologetikk. Ta gjerne kontakt på ung@nlm.no om du har spørsmål eller tilbakemeldinger på opplegget.

KOMPETANSEMÅL

Dette heftet egner seg til arbeid med undervisningsmål i videregående opplæring, blant annet i norsk, KRLE, kristendom, samfunnskunnskap og helse- og oppvekstfag. Kompetansemålene er hentet fra Kunnskapsløftet 2020.

RELEVANTE KOMPETANSEMÅL:

NORSK:

- lytte til andre, bygge opp saklig argumentasjon og bruke retoriske appellformer i diskusjoner
- greie ut om og drøfte norskfaglige eller tverrfaglige temaer muntlig

RELIGION OG ETIKK:

- identifisere og drøfte etiske problemstillinger i tilknytning til kommunikasjon, mellommenneskelige relasjoner og identitet
- ta andres perspektiv og håndtere meningsbrytning om religion, livssyn og verdispørsmål
- diskutere problemstillinger knyttet til gruppebaserte fordommer, rasisme og diskriminering
- utforske og drøfte ideer om mennesket slik de kommer til uttrykk i ulike filosofiske tradisjoner

KRISTENDOMSKUNNSKAP:

- utforske og drøfte aktuelle etiske problemstillinger i lys av kristen etikk og kristent menneskesyn
- reflektere over kristent syn på mennesket og menneskeverdet

SAMFUNNSKUNNSKAP:

- utforske og presentere dagsaktuelle tema eller debatter ved å bruke samfunnsfaglige metoder, kjelder og digitale ressurser, og argumentere for sine egne og andre sine meninger og verdier
- reflektere over utfordringer i forbindelse med grensesetting og drøfte ulike verdier, normer og lover som gjelder kjønn, seksualitet og kropp
- vurdere årsaker til og tiltak som kan forebygge rasisme, diskriminering og hatefulle ytringer, og drøfte grensene for ytringsfriheten

SOSIALKUNNSKAP:

- gjøre rede for ulike typer sosiale problemer og vurdere forebyggende tiltak
- gjøre rede for ulike former for vold og trakassering og drøfte konsekvenser av vold og trakassering på individ- og samfunnsnivå

HELSE- OG OPPVEKSTFAG:

- gjøre rede for hva sosial og kulturell kompetanse er, og gi eksempler på hvordan holdninger, verdier og ulike menneskesyn påvirker yrkesutøvelsen
- forklare og gi eksempler på hva etiske dilemmaer i yrkesutøvelsen er, og hvordan slike dilemmaer kan håndteres

HVORDAN KAN VI SKAPE ET TRYGT LÆRINGSROM?

Å undervise i tema omkring seksualitet kan være svært utfordrende. Elevene møter disse temaene med svært ulike forutsetninger og erfaringer, og det blir viktig å ta på alvor. Samtidig har vi også ved undervisning om disse temaene en god anledning til å vise kristne verdier som respekt, ydmykhet og nestekjærlighet i praksis. Den seksuelle revolusjonen har preget samfunnet vårt i en retning som kristen tro på noen områder vil ta sterk avstand fra. Hvordan snakker vi om det? Hvordan møter vi menneskene som lever på tvers av eget verdisyn?

I dette materialet er det eksempler og dilemmaer elevene skal drøfte, slik at det verken er elevenes eller underviserens private holdninger og erfaringer som skal være i fokus. Det kan likevel dukke opp spørsmål rettet direkte til læreren, så det kan være en fordel å ha tenkt gjennom hvordan man vil reagere på personlige spørsmål, før undervisningen starter.

For noen elever kan usikkerhet rundt hva undervisningen handler om, skape utrygghet. Som underviser kan du komme denne usikkerheten i møte ved å være tydelig på hva undervisningen vil inneholde og hva som skal gjøres. Snakk med elevene om at ingen – heller ikke underviseren – skal dele private opplevelser og holdninger med de andre. Man skal snakke generelt og anonymt. Slik settes en ramme og grenser for undervisningen innledningsvis. Hvis elevene likevel stiller personlige spørsmål, kan man henvise til avtalen. På denne måten viser man også elevene at det er ok å sette personlige grenser. Dette er ekstra viktig i en undervisning som nettopp handler om å sette grenser. Ved emner det kan være vanskelig å snakke om, kan underviseren be elevene snakke ut fra ting de har hørt, eller ting de tror andre tenker. Ingen skal tvinges til å si eller gjøre noe de opplever som ubehagelig.

På bakgrunn av det vi nå har skrevet anbefaler vi derfor å sette av god tid, gjerne en hel skoletime, til å snakke om disse tingene. Lag gjerne felles kjøreregler som vil legge grunnlaget for videre undervisning. Punktene i tekstboksen kan benyttes til å lage en avtale med elevene, en sosial kontrakt for undervisningen.

Et trygt læringsrom kan forstås som et sted der

- alle blir sett og respektert, opplever mening og kjenner tilhørighet
- det er respekt for forskjeller, både i holdninger og i praksis
- negative og diskriminerende kommentarer ikke aksepteres
- ingen føler seg utlevert eller nedverdiget
- deltakere og undervisere ikke snakker privat eller personlig om seg selv eller andre
- alle vet hva som skal skje, og hvor lenge undervisningen skal vare
- man deltar, men uten å bli presset til å si eller gjøre noe man ikke vil
- vi velger språk og ord som ikke er nedlatende

OPPLYSNINGSPLIKT OG SAMARBEID MED SKOLEHELSETJENESTE

Seksuelle krenkelser, inkludert incest og voldtekt, er tabuområder i vårt samfunn. Selv om det er mer åpenhet om seksuelle krenkelser og overgrep nå enn tidligere, er det mange som opplever at dette er vanskelig å snakke om. Henvis eventuelt til helsesøster, sjelesørger eller andre relevante fagpersoner dersom noen gir uttrykk for at de ønsker å snakke med noen før eller etter undervisningen.

Det er ikke nødvendigvis spesielle kjennetegn på dem som er utsatt. Også den «stille og flinke» eleven kan bære på en vanskelig hemmelighet. Det kan også være elever som selv har utsatt andre for overgrep. En eller flere elever kan ha hatt negative opplevelser som de kanskje ikke har snakket med noen om tidligere.

Noen har vonde opplevelser, og uansett hva disse er, har de lov og rett til å be om hjelp. Bakerst i dette materialet er det en oversikt over landsdekkende informasjons- og hjelpetjenester. Vi oppfordrer sterkt til at denne oversikten kopieres og gis til alle elevene når undervisningen starter.

Som lærer, helsesøster eller en som jobber med barn og unge kan du, uavhengig av seksualundervisningen, få kjennskap til at noen er eller har vært utsatt for seksuell krenkelse, vold eller overgrep. Hvis en elev forteller deg om slike opplevelser er det viktig at du tar dette på alvor. Din rolle er verken å «etterforske» eller «behandle», men å opptre støttende og være behjelpelig med å finne ut hvor personen kan få den hjelpen hun/han trenger. I tillegg til at du har en unik mulighet til å være en viktig brikke i noens vei til hjelp, har alle som jobber med barn og unge en plikt til å melde fra dersom man er bekymret for eller får vite at noen er utsatt for vold eller overgrep.

Offentlige myndigheter og yrkesutøvere som har yrkesbestemt taushetsplikt, plikter av eget tiltak, uten hinder av taushetsplikt, å gi informasjon til barneverntjenesten når det er grunn til å tro at et barn blir mishandlet i hjemmet, eller at det foreligger andre former for alvorlig omsorgssvikt, eller når et barn har vist vedvarende alvorlige atferdsvansker

For mer informasjon om skolepersonalets opplysningsplikt til barneverntjenesten, se Utdanningsdirektoratets rundskriv. Se også spørsmål og svar om bekymringsmeldinger på nettsidene til Det kriminalitetsforebyggende råd (KRÅD).

TEMA-ARK 1:

DET KLASSISK KRISTNE SYNET PÅ SEKSUALITET

Skrevet etter inspirasjon fra boken «Nakne uten skam» av Stefan Gustavsson.

Under første del av 1900-tallet kunne den kristne kirke si at «sex hører til ekteskapet» uten å legge mye mer til. Selv om ikke alle levde etter dette, var det nærmest selvsagt og vakte få oppfølgingsspørsmål. Slik er det ikke lengre. I vår tid oppfattes det kristne synet på seksualitet like radikalt annerledes som det gjorde i møte med den romerske kulturen de første kristne befant seg i.

Dette temaarket vil langt ifra si alt som er å si om det kristne synet på seksualitet, men det vil innom noen av de mest grunnleggende tankene.

Utgangspunktet for kristen refleksjon om mennesket er Bibelens undervisning om Guds vilje i skapelsen. Gud er vår skaper, som vil oss vel og som vet hva som er godt og rett for oss. Konkret hva Guds vilje i skapelsen innebærer skal vi her sammenfatte i tre punkter:
1. Gud har skapt seksualiteten vår
2. Vi – og seksualiteten vår – er skapt for fellesskap
3. Ekteskapet er rammen for seksuelt samliv

Gud sa: «La oss lage mennesker i vårt bilde, så de ligner oss! De skal råde over fiskene i havet og fuglene under himmelen, over feet og alle ville dyr og alt krypet som det kryr av på jorden.» Og Gud skapte mennesket i sitt bilde, i Guds bilde skapte han det, som mann og kvinne skapte han dem. Gud velsignet dem og sa til dem: «Vær fruktbare og bli mange, fyll jorden og legg den under dere! Dere skal råde over fiskene i havet og over fuglene under himmelen og over alle dyr som det kryr av på jorden.» **1 MOS 1,26-28**

GUD HAR SKAPT SEKSUALITETEN VÅR

At Gud har skapt seksualiteten vår, er av avgjørende betydning for å forstå det kristne synet på seksualitet. Gud har skapt oss i sitt bilde, i to spennende, helt ulike versjoner; som mann og kvinne. Like i verdi og i status og like som mennesker – men samtidig ikke identiske. Ut ifra kristen tro har vi en identitet som respektive menn og kvinner, en identitet som vi er kalt til å oppdage og uttrykke. Det er Gud som har gitt oss kropp og seksualitet, og hans første ord til menneskene var at de skulle ha sex! Gjennom det gjør Gud oss til sine medskapere. Og etter at Gud har skapt, kaller han alt han har skapt svært godt.

VI – OG SEKSUALITETEN VÅR – ER SKAPT FOR FELLESSKAP

I 1 Mosebok 1 skapes mannen og kvinnen tilsynelatende samtidig. I kapittelet like etter zoomer forfatteren litt ut, og fyller inn bildet for å fortelle oss noe viktig om oss mennesker. I

det første kapittelet kommer frasen «det var godt» seks ganger, men nå er plutselig noe «ikke godt». [11] Hva mangler? Jo, mannen er ensom. Han har fellesskap med Gud og med dyrene, men ingen som er hans like. Da skaper Gud kvinnen, og mannen kan glede seg ettersom noen endelig var som ham. [12] Teksten avslutter med ordene: «Begge var nakne, både mannen og kvinnen, og de skammet seg ikke for hverandre.» [13] Poenget er ikke mangelen på klær, men åpenhet og trygghet på hverandre. Vi er skapt for fellesskap!

FOTNOTER:
11 1 Mos 2,18
12 1 Mos 2,23
13 1 Mos 2,25

EKTESKAPET ER RAMMEN FOR SEKSUELT SAMLIV

Bibelens hovedord om seksualitet er 1 Mos 2,24. Her får vi Guds instruksjon inn i den situasjonen vi nettopp var vitne til, og i den ligger både et kall til å forme et fellesskap og til å danne en familie. Når Jesus får spørsmål om ekteskap og skilsmisse, er det disse ordene han tar utgangspunkt i (Matt 19,4-6), og det samme gjør Paulus når han skriver om den kristne familien (Ef 5,31-32). Mannen skal altså «forlate» sine foreldre, for å «holde fast ved» sin kone for å være «én kropp» med henne.

> Derfor skal mannen forlate sin far og sin mor og holde fast ved sin kvinne,
> og de to skal være én kropp. **1 MOS 2,24**

Utgangspunktet for instruksjonen i 1 Mos 2,24 er ikke et forbud, «ikke gjør dette», men kjærlighet. Å forlate sin far og sin mor betyr at ektemakene nå er hverandres nærmeste familie; de er hverandres første prioritet. «Å holde fast ved» innebærer en helhjertet, total overgivelse. «Å bli én kropp» handler om en dyp forening med et annet menneske. I følge 1 Mos 2 handler ekte kjærlighet om å gi førsteprioritet, være helhjertet overgitt, og om å la sine liv forenes. Akkurat dette er det ekteskapet handler om. Men etter den seksuelle revolusjonen sitt gjennomslag, reises spørsmålet: hvorfor kobler Gud sex til ekteskapet? Er ikke sex bare kroppslig nytelse eller en måte å uttrykke sterke følelser for hverandre på? Det kristne svaret er at sex, som Guds gode gave, innebærer begge disse aspektene samtidig som sex er et tegn på enhet. Samleie er derfor en unik manifestasjon av tilhørighet, hvor ektefellene viser med kroppene sine det de allerede har sagt gjennom vielsen.

TIPS TIL UNDERVISER:

Når en i siste del av undervisningen trekker frem det kristne evangeliet, kan det være fint å nevne at dette budskapet også gjelder når vi som kristne faller og handler på tvers av Guds hensikt for livene våre. Også vi er fullt ut kjent, med alt vi er og har gjort, men likevel elsket.

EKTESKAPETS HEMMELIGHET

Når Paulus i NT siterer 1 Mos 2,24 konkluderer han med å si «dette er et stort mysterium; jeg tenker på Kristus og kirken.» [14] Ekteskapet handler ikke bare om de to i ekteskapet. Som kristne er de sammen som ektepar kalt til å illustrere evangeliet, og på den måten speile en større relasjon; nemlig relasjonen mellom Jesus og kirken. Ekteskapet skal demonstrere det kristne budskapet om å være fullt ut kjent, men likevel elsket. Det gode ekteskapet peker på en fremtid der kjærligheten virkelig råder.

FOTNOTER:
14 Ef 5,32

> The gospel is this: We are more sinful and flawed in ourselves than we ever dared believe, yet at the very same time we are more loved and accepted in Jesus Christ than we ever dared hope.
> **TIMOTHY KELLER**

OPPLEGG 1:

DET KLASSISK KRISTNE SYNET PÅ SEKSUALITET

PODCAST, FILM OG OPPGAVER

MÅL FOR TIMEN

· At elevene får mer kunnskap om det kristne synet på seksualitet
· At elevene får kjennskap til ressurser som tar opp spørsmål knyttet til kristen tro
· At elevene utvikler evnen til å lete frem aktuelt stoff på internett

TID OG MATERIALER

Tid: 1–2 skoletimer (valgfritt)
Materialer: PC med tilkobling til høyttaler eller PC og headset til alle elever.

TIPS TIL UNDERVISER:

I en time som dette kan det dukke opp spørsmål det er vanskelig å svare på. Da er det lov å svare at en ikke vet, men at en vil prøve å finne svar til neste gang. Det er heller ikke alle spørsmål som er enkle å snakke om i et klasserom, fordi de kan vekke sterke følelser. Da kan en for eksempel gi mulighet for en enkeltperson, eller en gruppe som ønsker det, å bli igjen etter timen for å snakke videre sammen.

Du finner spørsmålene til dette opplegget også i vedlagt PowerPoint-presentasjon.

ALTERNATIV 1:

GRILL EN KRISTEN OM SEKSUALITET

BESKRIVELSE

Forklar til elevene at dere skal høre en podcast, hvor en kristen teolog skal svare på spørsmål omkring det kristne synet på seksualitet. Be elevene notere stikkord fra svarene til Stefan Gustavsson underveis, og notere egne spørsmål som dukker opp i løpet av intervjuet.

Del ut spørsmålene til elevene (se vedlegg), sånn at de har noe å feste stikkordene på underveis. Gå gjerne gjennom spørsmålene sammen med elevene før dere hører episoden.

Hør podcasten *Grill en kristen om seksualitet* sammen i klasserommet, eller la elevene høre den hver for seg.

Link til podcast episoden (27min): *Grill en kristen om seksualitet* finner du her.

Gi elevene tid til å ferdigstille notatene sine etter at de har hørt podcasten. Etter dette kan man enten gå videre, eller åpne for klassesamtale.

Nå skal hver elev velge ut to spørsmål som de vil finne ut mer om. La dem lete etter fakta på følgende nettadresser: ***guttogjente.no, snakkomtro.com*** og ***itro.no***

Tips: Et annet alternativ er å dele elevene inn i mindre grupper som hører podcasten sammen. Dette gir dem mulighet til å sette episoden på pause der de trenger det.

Spørsmål i podcasten: «Grill en kristen om seksualitet».
Alle spørsmålene er eksempel på spørsmål som har kommet inn på ulike Grill en kristen-arrangement.

1. Hvorfor er Gud så opptatt av vår seksualitet? Bør ikke det være en privatsak?
2. Hvorfor hater Gud sex? Er det slik at Gud synes at sex er noe dumt?
3. Mange oppfatter Gud som en festbrems, som en party-stopper, en som setter utrolig store begrensinger for oss. Gjør han det?
4. Er det ikke diskriminerende å la heterofile par gifte seg i kirken, men ikke homofile?
5. Er det egentlig galt at homofile får ha et seksuelt samliv? De skader jo ingen ved å gjøre det, og det er jo deres eget valg, som ikke går ut over andres ve og vel?
6. Er det ikke rart at Gud har skapt homofile, og deretter forbyr dem å leve det ut? Gud nærmest forbyr dem å leve ut sin identitet. Er ikke det en rar måte å være Gud på?
7. Bibelen har et annet syn på identitet som stikker dypere enn bare vår seksualitet. Vil du si noe om det?
8. Er det noen erfaringer du har gjort deg som kan være fine å ta med seg når man skal samtale med folk om vanskelige spørsmål som disse vi har snakket om nå?

ALTERNATIV 2:

HVORFOR SKAL GUD ABSOLUTT MENE SÅ MYE OM MIN SEKSUALITET?

BESKRIVELSE

Forbered klassen på hvilken film dere skal se, og fortell dem at de skal jobbe med noen spørsmål i etterkant av filmen. Det kan være fint å vise spørsmålene på forhånd.

Se filmen *Hvorfor skal Gud absolutt mene noe om min seksualitet?* sammen i klasserommet.

Link til film (ca. 15min) finner du her.

Spørsmål til *Hvorfor skal Gud absolutt mene noe om min seksualitet?*
Spørsmålene kan brukes i en gruppesamtale, eller deles ut for at elevene skal besvare dem individuelt.

1. Britt Kari trekker inn den kristne troen på skapelsen når hun skal svare på hvorfor Gud bryr seg om vår seksualitet. Hvilken rolle spiller skapelsen i det kristne synet på seksualitet?
2. Britt Kari får spørsmål om noe kan være galt uten at det skader andre. Diskuter sammen i gruppa hva som ligger i dette spørsmålet, og om dette er en god målestokk for rett og galt.
3. Hvilken hensikt hadde Gud med å skape seksualiteten, ifølge kristen tro?
4. Britt Kari snakker om «rammer for seksualiteten» som en gave fra Gud. Diskuter om, og hvordan, rammer kan være noe positivt.
5. Slå opp i 1 Kor 6,19-20. Hvilken oppfordring gir Paulus de kristne, nettopp siden kroppen er «tempel»?
6. En kristen ser på seg selv som en disippel av Jesus. Hva ligger i dette ordet, og på hvilken måte sier betydningen av ordet noe om hvordan en vil leve livet som kristen?
7. Britt Kari får spørsmål om kristne kan «tvinge andre» til å leve etter kristen tro. Hva svarer hun på dette? Hvorfor er trosfrihet så viktig?

DET KLASSISK KRISTNE SYNET PÅ SEKSUALITET

ARBEIDSARK TIL ELEVENE

Spørsmål fra podcasten: «Grill en kristen om seksualitet»

Jon Romuld Håversen intervjuer Stefan Gustavsson, en kristen teolog og apologet, ut i fra spørsmål som har kommet inn på ulike Grill en kristen–arrangement. Noter stikkord fra svarene til Gustavsson mens du hører podcasten, slik at du lettere kan huske disse etterpå. Noter også egne spørsmål som dukker opp i løpet av episoden.

1. Hvorfor er Gud så opptatt av vår seksualitet? Bør ikke det være en privatsak?

2. Hvorfor hater Gud sex? Er det slik at Gud synes at sex er noe dumt?

3. Mange oppfatter Gud som en festbrems, som en party-stopper, en som setter utrolig store begrensinger for oss. Gjør han det?

4. Er det ikke diskriminerende å la heterofile par gifte seg i kirken, men ikke homofile?

5. Er det egentlig galt at homofile får ha et seksuelt samliv? De skader jo ingen ved å gjøre det, og det er jo deres eget valg, som ikke går ut over andres ve og vel?

6. Er det ikke rart at Gud har skapt homofile, og deretter forbyr dem å leve det ut? Gud nærmest forbyr dem å leve ut sin identitet. Er ikke det en rar måte å være Gud på?

7. Bibelen har et annet syn på identitet som stikker dypere enn bare vår seksualitet. Vil du si noe om det?

8. Er det noen erfaringer du har gjort deg som kan være fine å ta med seg når man skal samtale med folk om vanskelige spørsmål som disse vi har snakket om nå?

TEMA-ARK 2:

DEN SEKSUELLE REVOLUSJONEN

Skrevet etter inspirasjon fra boken «Nakne uten skam» av Stefan Gustavsson.

DEN SEKSUELLE REVOLUSJONEN

I 1960- og 1970-årene skjedde det som siden er blitt kalt en seksuell revolusjon i den vestlige verden. Denne revolusjonen var et sammenfall av to endringer: for det første en ny offentlig åpenhet rundt seksualitet, og for det andre tilgangen til billige og sikre, industrielt fremstilte prevensjonsmidler.[1] Felles for 60-tallets bevegelser var at de kjempet for frigjøring, blant annet av seksualiteten, og i løpet av disse årene ble «fri kjærlighet» det nye dominerende paradigmet. Å få leve ut sin seksualitet uten andre regler og forpliktelser enn solidaritet ble en del av visjonen for en bedre verden.

Allerede på 30-tallet hadde den østerrikske psykoanalytikeren Wilhelm Freich brukt uttrykket «den seksuelle revolusjonen» i sin bok ved samme navn, hvor han hevdet at den seksuelle lykken er kjernen i livslykken. Røttene fortsetter tilbake til 1800-tallet når sexologi ble et vitenskapelig forskningsområde, og like tilbake til opplysningstidens fritenkere på 1700-tallet.[2] En av dem var Marki de Sade, som gav opphav til begrepet sadisme. Han tok utgangspunkt i naturen, og mente at du er «fri til å gjøre alt som er mulig å gjøre». Få vil i dag kjennes ved de Sade, men det var her ropet etter en seksualitet fri fra moral startet.

TIPS:

Bergitte Viste legger frem disse hendelsene i en tidslinje i sitt seminar om den seksuelle revolusjonen (fra 3.57-6.33) dersom underviser ønsker å vise klippet til klassen som del av undervisningen. Linken til seminaret finner du her.

ULIKE SYN PÅ SEX

Om vi generaliserer kan vi si at menneskers og kulturers tenkning rundt sex gjennom tidene har gått i én av fire retninger: guddommelig sex [3], kroppslig nytelse, kroppslig tukt [4], og personlig fellesskap. Kroppslig nytelse er retningen som preger vår tid, og som vi også finner hos flere tidlige greske filosofer. Fokuset ligger på nytelsen, at det kjennes godt, og på kvantiteten – jo mer sex jo bedre! Oppfatningen om at nytelsen er livets høyeste mål, kalles hedonisme. Det kristne synet vektlegger personlig fellesskap, som i stor grad preget den vestlige verden mellom antikken og frem til moderne tid. Synet på sex er

FOTNOTER:

1 Tønnesson, Øyvind: seksualitetens historie i Store norske leksikon på snl.no. Hentet 5. januar 2021 fra *snl.no/seksualitetens_historie*

2 Fritenkere kaltes en innflytelsesrik gruppe intellektuelle under opplysningstiden. De hevdet at sannheten skulle bygge på fornuft og logikk, ikke ut ifra autoriteter som tradisjonen, kirken eller Bibelen.

3 I førstnevnte syn kobler en det seksuelle til det åndelige, hvor seksualiteten blir en port til en åndelig dimensjon. Eksempler: tempelprostitusjon i antikken, tantrisk sex (preget av indisk filosofi)

4 I kontrast til hedonismen står det tredje synet, hvor menneskets indre – sjelen – blir viktigere enn kroppen. Kroppen blir da noe urent som man bør være redd for, og driftene er noe man må tukte så langt det er mulig. Eksempler: platonisme, gnostisisme og askese. Dette synet har også dessverre hatt gjennomslag i kirken opp gjennom historien, tross Paulus kritikk av grupperinger med en teologi preget av «selvgjort fromhet, selvfornektelse og mishandling av kroppen» (Kol 2,23) og advarsler mot de som forbyr ekteskap (1 Tim 4,3). Se også 1 Kor 7,3.

positivt, en gave fra Gud en kan ta imot med takknemlighet, samtidig som en mener at det må settes inn i en sammenheng for å komme til sin rett. [5]

DEN SEKSUELLE REVOLUSJONENS SKJULTE KOSTNADER

Den seksuelle revolusjonen har uten tvil ført med seg mye godt. Ingen av oss vil tilbake til en tid preget av uvitenhet om kroppslige funksjoner, skambeleggelse av seksuell lyst, dobbeltmoral og bordeller. Men hva annet har den bidratt til? Studier viser til en klar økning i antall livspartnere og tilfeldige seksuelle kontakter, og at stadig færre anser samleie som noe som bare bør forekomme i faste relasjoner. [6] Hva fører dette til?

Vi skal i det følgende se på noen aspekter, som alle er velkjente og ofte debatterte, men som kanskje sjelden sees i sammenheng med hverandre eller med den seksuelle revolusjonen.

LANGVARIGE RELASJONER

• I 1966 endte 9 % av alle inngåtte ekteskap i skilsmisse. I 2019 var samme tall 48%. Regner man med samboere, hvor separasjon er enda vanligere, blir tallene høyere. [7]

ABORTER

• 11 736 svangerskapsavbrudd ble utført i 2019. Uønskede graviditeter og aborter er ofte en konsekvens av at vi har sex med noen vi ikke ønsker en langsiktig relasjon med, og som vi derfor ikke ønsker barn sammen med. Handlingen påvirker ikke bare barnet, men også foreldrene.

SEKSUELT OVERFØRBARE SYKDOMMER

• I 2019 var det 28 466 diagnostiserte tilfeller av klamydia i Norge, som er det høyeste antallet registrert noensinne.
• Ifølge Verdens helseorganisasjon (WHO) smittes en million mennesker av kjønnssykdommer hver dag.

UTROSKAP

• I undersøkelsen «Sex i Sverge» oppgav 38 % av mennene og 23 % av kvinnene at de hadde hatt et seksuelt forhold til noen andre enn partneren sin mens de var gift eller samboer. [8] Av de som har opplevd dette sliter 62 % med psykiske problemer, og det gjør også 50 % av de som begikk utroskap.

SEX SOM HANDELSVARE

• 12,9 % av norske menn oppgir å ha kjøpt sex. Selv om sexkjøp er kriminalisert, er ikke prostitusjonen forsvunnet.

SEKSUALISERT VOLD OG SEKSUALITET DEFINERT AV PORNOGRAFI

• Fra 2014 til 2018 var det en økning på 75,2 % i anmeldelser knyttet til seksuallovbrudd.
• Siden 2014 har økningen i anmeldelser av seksuell omgang med barn og voldtekt av barn under 14 år økt med 74 %.
• 42 % av anmeldte voldtekter er relatert til fest, og 20 % av de anmeldte for voldtekt er under 20 år.

FOTNOTER

5 For mer om det kristne synet på sex, se temaarket: Hva er det kristne synet på seksualitet?

6 Ungdomar och sex, 2005. En undersøkelse gjort av det svenske folkehelseinstituttet

7 Tallene er hentet fra SSBs statistikkbank om ekteskap og skilsmisse i Norge. ssb.no/statbank/table/09659/SSBs statistikkbank. Hentet okt 2021

8 Statistikker på utroskap var vanskelig å finne for Norge, og vi viser derfor til statistikk fra Sverige, som Stefan Gustavsson legger frem i Nakne uten skam (s.72)

• I Redd Barnas rapport «Et skada bilde på hva sex er» uttrykker fagfolk tydelig bekymring over en ungdomskultur preget av pornografi. De peker på en utvikling hvor grensene for hva som er greit å gjøre mot andre, og grensene for hva som er greit at andre gjør mot meg, viskes ut. [9]

MANGEL PÅ SAMTYKKE

• 42 % av kvinner og 15 % av menn i 20-årene har hatt ufrivillig sex én eller flere ganger.

PSYKISKE PLAGER AV KROPPSPRESS

• I 2018 var 1/3 jenter og 1/10 gutter på VGS mye plaget av depressive symptomer. Ungdata-undersøkelsen viser at det er stort overlapp mellom de som opplever psykiske helseplager og de som er misfornøyd med eget utseende. [10]

Åpenbart vil disse statistikkene ha flere årsaker enn den seksuelle revolusjonen alene, men felles for dem er at de likevel kan sees i sammenheng med den. Å se de ulike kostnadene av den seksuelle revolusjonen samlet, utfordrer samtidens syn på sex, og inviterer til samtale om hva sex er ment å være.

FOTNOTER:

9 Berggrav 2020, s.32–34

10 Ungdata 2020

OPPLEGG 2:

DEN SEKSUELLE REVOLUSJONEN

SAMTALE I GRUPPER

MÅL

· Gi elevene kunnskap om den seksuelle revolusjonen, og hvilke endringer den har bidratt til i samfunnet
· Skape refleksjon omkring positive og negative følger av den seksuelle revolusjonen

TID OG MATERIALER:

Tid: En skoletime.
Materialer: eventuelle hjelpemidler for å presentere innholdet i temaark 4

FORBEREDELSE:

Velg en måte å dele statistikkene fra temaark 4 Den seksuelle revolusjonen med elevene, og forbered dette, slik at du kan dele det ut til elevene etter presentasjonen av tema.

Å samtale i grupper om et tema som dette, vil kreve god samtalekultur. Forbered elevene på dette før de går i grupper, og minn om kjørereglene klassen har satt for undervisningen. Understrek at her er det lov til å være uenige, og at en ikke nødvendigvis trenger å uttale egne standpunkt for å delta i samtalen. En kan for eksempel bruke formuleringer som «Jeg tror at mange tenker...» eller «Jeg har hørt noen si at...».

BESKRIVELSE:

Gi elevene fem minutter til å skrive ned tanker og spørsmål de sitter igjen med etter undervisningen ut fra temaark 4. Dette kan både være ting de ønsker å diskutere i gruppa etterpå, og tanker for egen refleksjon.

Del statistikken med elevene, slik at de har den foran seg i gruppene.

Del elevene inn i grupper på 3-4 stk, og be dem samtale ut ifra følgende spørsmål:

- Dere har nå sett flere eksempler på hvilke kostnader den seksuelle revolusjonen har fått. Velg ut to av dem, og diskuter hvordan de har en sammenheng med den seksuelle revolusjonen som fant sted på 60- og 70-tallet.
- Hvilke positive konsekvenser har den seksuelle revolusjonen gitt? Diskuterer sammen i gruppa, og la det være rom for uenighet.
- Hva tror dere den seksuelle revolusjonen har gjort med synet på kjærlighet og trofasthet? Diskuter sammen i gruppa, og la det være rom for uenighet.
- Hvis du noterte deg noen spørsmål til diskusjon i gruppa, del disse med medelevene, og snakk sammen om dem.

Ta en runde i plenum til slutt hvor hver gruppe får dele litt av hva de snakket om.

OPPLEGG 3:

VÅR TIDS DATINGKULTUR

LESE ARTIKKEL OG SKRIVE LESERINNLEGG

MÅL

- At elevene får mer kunnskap om det kristne synet på seksualitet
- Utvikle evnen til å forstå nordisk skriftspråk
- Øve på å skrive argumenterende tekster

TID OG MATERIALER

Tid: en skoletime

Materialer: Ingen

FORBEREDELSE

- Utskrift til elevene av artikkelen: *Vår tids ideologi blir brutalt avkledd i SVT*, av Per Ewert.
  Link til artikkelen finner du her.

BESKRIVELSE

Del artikkelen Vår tids ideologi blir brutalt avkledd i SVT med elevene, og gi dem tid til å lese den på egenhånd. Be elevene streke under ord som de ikke forstår. Gjennomgå artikkelens hovedpoenger sammen og oversett vanskelige ord i plenum.

Be deretter elevene skrive et leserinnlegg som svarer Per Ewert på hans artikkel. De velger selv om ønsker å argumentere for eller imot det han skriver.

TEMA-ARK 3:

GRENSER

Det å få en klem eller å bli strøket over rumpa kan både være en krenkelse av noens intimsone og det fineste i verden. Seksuelle grenser er med andre ord ikke hugget i stein, men vil alltid være avhengig av relasjonen og konteksten der noe blir sagt eller gjort. Seksuell aktivitet og handlinger kan noen ganger befinne seg i gråsonen mellom ja og nei. Å finne ut av hvor ens grenser går kan by på både positive og negative erfaringer. Man kan også oppleve å overskride egne grenser frivillig fordi noe starter som spennende, fordi man tror det forventes, eller fordi man ikke ønsker å skuffe andre.

Grenser kan for eksempel bli overskredet

- der det ikke blir gitt samtykke til seksuell aktivitet eller uttrykt et ønske om å være med. Seksuell aktivitet kan være alt fra verbale tilnærmelser til beføling, kyssing, onani og samleie.
- når ikke personlig integritet eller seksuell autonomi respekteres.

Refleksjon rundt å sette grenser og hvordan man kan merke, lese og tolke andres grenser, kan bidra til å forebygge mobbing og overgrep.

Vi har alle forskjellige forutsetninger for både å tolke andres signaler, merke lyst og ulyst og kunne si tydelig ifra. Refleksjon omkring grenser er derfor viktig for å finne ut av hvor ens egne grenser går, og for å unngå å krenke andre.

I noen situasjoner kan det være vanskelig å si ifra om sine grenser. Det kan føles flaut å si stopp eller nei. Eksempler på slike situasjoner kan være:

- hvis man er forelsket i noen
- hvis personen er eldre og/eller har en myndighet i forhold til en
- hvis man gjerne vil være en del av et sosialt fellesskap og tror det er måten å gjøre det på
- hvis man er full/beruset

Alle, uansett kjønn og alder, kan oppleve at andre tøyer eller trår over deres grenser. Handlinger kan oppleves som krenkelser og overgrep selv om de ikke er i konflikt med loven.

Personer som utsettes for uønskede seksuelle handlinger kan bebreide seg selv, og føler ofte at de selv har skyld. Ensidig fokus på at det må sies nei kan legge et stort og ufortjent ansvar på den som utsettes for grenseoverskridelser.

At ens grenser blir respektert, er viktig for ethvert menneske. Alle har et personlig ansvar for å respektere andres grenser, og bør være oppmerksomme på konsekvensene av å gå over andres grenser, inkludert hva som er straffbart.

Gjennom å snakke om relasjoner, forventninger og hvordan man kan være lydhør og empatisk overfor andre, kan unge få evner til å mestre ulike situasjoner basert på en forståelse av at alle har rett til å sette sine egne grenser. God kommunikasjon og handlingskompetanse er viktige verktøy for gjensidig respekt, glede og trivsel.

Det er viktig at unge snakker med venner, foreldre/foresatte, lærere eller andre voksne om betydningen av grenser. Samhold og respekt kan bidra til at man kanskje lar være å bli med på noe man ikke ønsker, eller lar være å utsette andre for ubehagelige opplevelser. Skolen kan spille en viktig rolle i unges evne til å sette grenser, samt forebygge grenseoverskridelser ved å bidra til å bygge opp selvtillit og vennestøtte blant elevene. Å være en del av et miljø der grenser anerkjennes og anbefales kan styrke troen på og evnen til å sette, overholde og kommunisere om egne og andres grenser. Når man har snakket om sine grenser én gang, kan det være lettere å gjøre det igjen neste gang.

Bak i materialet finnes en oversikt over aktuelle hjelpe- og informasjonstjenester for unge. Det oppfordres til å kopiere og gi denne til elevene før undervisningen begynner.

OPPLEGG 4:

MINE OG DINE GRENSER

INNLEDENDE ØVELSE

MÅL

· At elevene individuelt og i fellesskap formulerer sine tanker og holdninger til temaet

TID OG MATERIALER

Tid: Ca. 45 minutter

Materialer: penn og papir, eller datamaskiner

FORBEREDELSE

Ingen

TIPS TIL UNDERVISER

Underviserens rolle i denne øvelsen er å være fasilitator for samtalen og å sørge for at elevenes holdninger og synspunkter kommer frem så godt som mulig, gjennom å stille åpne og utdypende spørsmål.

BESKRIVELSE

Øvelsen innledes med at underviseren forteller elevene at de skal skrive det som umiddelbart faller dem inn når de hører ordene «grenser» og «respekt». Dette skal gjøres ved hurtigskrivning, og elevene får fem minutter til individuelt å skrive ned det de kommer på. Formen er fri; de kan skrive stikkord, sammenhengende tekst, et dikt eller en tale. Teksten skal ikke leses høyt, men danne utgangspunkt for det videre arbeidet.

Når fem minutter har gått, deles elevene inn i grupper på 4–5 elever, og spørsmålene nedenfor diskuteres i gruppene. Spørsmålene kan for eksempel skrives på små kort, som gruppene bytter på å lese og diskutere. Underviseren gjør elevene oppmerksom på at de i gruppene skal diskutere spørsmålene på generelt grunnlag, ikke med utgangspunkt i egne erfaringer.

1. Hva er grenser?
2. Hvordan kan man vise andre at de har trådt over ens grenser?
3. Hvordan kan man se på andre at man har trådt over grensene deres?
4. Hva kan man gjøre hvis noen går over ens grenser?
5. Hva kan man gjøre hvis man selv går over en annens grenser?
Du finner disse spørsmålene i vedlagt PowerPoint-presentasjon.

Øvelsen avsluttes med at underviseren stiller oppfølgingsspørsmål til elevene. Det kan tas utgangspunkt i følgende:

- Tror dere de fleste synes det er lettere å si fra når noen trår over grensene deres, eller tror dere de fleste synes det er lettere å vise det fysisk?
- For noen er grenser situasjonsbetinget, mens det for andre handler om at de har en tro som gjør at de ønsker å leve på en bestemt måte. Hva har hver av oss rett til å bli møtt med, når det gjelder våre egne grenser for hva som er greit?
- På en konsert ser en gutt at en annen tar på venninnens bryster når han går forbi. Det er tydelig at venninnen ikke liker det. Formuler tre setninger der gutten sier fra til vedkommende som har trådt over venninnens grenser.
- Hvis man er i et forhold: Når kan det være lurt å prate sammen om hverandres grenser?
- Hvordan kan det se ut å sette gode grenser for seg selv, slik at man ikke setter seg i en situasjon der man risikerer å bryte egne eller andres grenser?

OPPLEGG 5:

KROPP OG GRENSER

OM Å KOMME FOR NÆR

MÅL

· At elevene kan lære å sette egne grenser og respektere andres grenser
· At elevene kan reflektere over at kroppslige grenser er individuelle, og at det ikke alltid er mulig å vite på forhånd hvor grensene går

TID OG MATERIALER

Tid: 25–30 minutter
Materialer: Ingen

FORBEREDELSE

Ingen

TIPS TIL UNDERVISER

Øvelsen kan også utvides slik at flere elever nærmer seg én elev. I dialogen kan man komme inn på hvilke forskjeller som oppleves når én elev nærmer seg, og når en gruppe elever nærmer seg.
Vær oppmerksom på elevenes individuelle grenser i denne øvelsen. Noen kan synes at det er svært ubehagelig å få folk for tett innpå seg, eller å gå for tett innpå andre. Vurder dynamikken i klassen før øvelsen settes i gang. Dersom det kan være ulemper ved at enkelte elever står overfor hverandre, bør man vurdere ikke å benytte denne øvelsen.
Sørg for at elevene ikke føler seg tvunget til å være med. Dette gjelder særlig øvelsen der flere elever nærmer seg én elev.

BESKRIVELSE

Elevene stiller seg opp i to rekker slik at de står to og to med ansiktet mot hverandre. Det skal være cirka 5–10 meter mellom de to rekkene. Hvis det er ulikt antall elever i klassen, stiller underviseren seg i rekken med færrest elever.

Underviseren forklarer at rekke 1 skal begynne med å stå stille, mens de som står i rekke 2, skal bevege seg mot rekke 1 når underviseren sier «nå».

Elevene som står i rekke 1, skal si «stopp» når de ikke vil at den fra rekke 2 skal komme nærmere, og elevene fra rekke 2 må da stoppe.

Gjør oppmerksom på at også elevene som går mot en annen elev, kan stoppe dersom de ikke vil gå nærmere. Husk å gjøre oppmerksom på at ingen skal komme så nær at de berører hver-

andre, uansett om de fra rekke 1 har sagt «stopp» eller ikke. Når alle har sagt «stopp», spør underviseren om noen vil gå nærmere eller lenger fra hverandre, slik at avstanden føles behagelig for alle. Øvelsen gjentas, denne gangen ved at rekke 2 står stille, og rekke 1 beveger seg. Etter dette samles elevene, for eksempel på stoler i en sirkel slik at alle kan se hverandre. Underviseren snakker deretter med elevene om hvordan det var å gjøre øvelsen. Det kan for eksempel tas utgangspunkt i følgende spørsmål:

- Hvordan var det å gå mot den andre personen?
- Hvordan var det da den andre personen gikk mot deg?
- Hvordan merket man at man ville si stopp da den andre nærmet seg?
- Hvordan føltes det da den andre sa stopp?
- Hva kan man gjøre dersom den andre ikke stopper, selv om man gjerne vil at han/hun skal gjøre det?
- Hvordan kan man se på andre at man er i ferd med å komme for nær dem?
- La dere merke til om alle sa stopp samtidig?
- Tror dere de fleste synes det er lettere å si fra med ord eller å vise det fysisk når noen er i ferd med å gå over grensene deres?
- Er det forskjell på hvem som kommer mot oss, om det er noen vi kjenner eller om det er fremmede?
- Hva kan vi gjøre i vår klasse/gruppe for å unngå å overskride hverandres grenser?

OPPLEGG 6:

SKAL – SKAL IKKE?

FIRE HJØRNER

MÅL

· At elevene kan reflektere over egne grenser og ulike måter å spørre om andres grenser på
· At elevene reflekterer over at det finnes flere handlingsmuligheter og kan formulere fordeler og ulemper ved disse handlingsmulighetene

TID OG MATERIALER

Tid: ca. 15 minutter per dilemma
Materialer: Ingen

FORBEREDELSE

Gjør elevene kjent med arbeidsformen før øvelsen begynner. De skal vite at:
· Øvelsen handler om å ta stilling – selv om man er i tvil
· Målet er ikke å bli enige, men å undersøke forskjellige standpunkter

TIPS TIL UNDERVISER:

Fordelen ved å gjøre øvelsen på denne måten er at elevene ikke skal ta personlig stilling, men i stedet tildeles et tilfeldig hjørne og et standpunkt som de skal argumentere for.
Man kan også la elevene selv formulere eksempler på dilemmaer om grenser som de mener er typiske og relevante for hva unge kan oppleve.
Dersom elever i klassen har samme navn som karakterene i dilemmaene, byttes navn i dilemmaer før øvelsen tar til.

BESKRIVELSE

Underviseren presenterer elevene for et dilemma og tre mulige svar som de skal ta stilling til. Hvert hjørne av klasserommet representerer et svaralternativ. Hjørnet merkes med en bokstav, et tall eller at underviseren stiller seg der når svaralternativet leses opp. Når alle svarene er lest opp, skal elevene tildeles et tilfeldig hjørne og standpunkt, som de så skal argumentere for. Fordelen med denne fremgangsmåten er at alle svaralternativene blir representert og argumentert for, samtidig som elevene ikke behøver å snakke om personlige standpunkter, men i stedet tar utgangspunkt i et tilfeldig alternativ.

Underviseren ber elevene i hvert hjørne snakke sammen i mindre grupper på to-tre personer før de skal argumentere for standpunktet overfor resten av klassen. Fordelen ved dette er at de først får øve seg på å argumentere overfor «likesinnede». Underviseren går deretter til hvert hjørne og ber elevene i det aktuelle hjørnet argumentere for hvorfor dette er det beste svaret. Underviseren spør også elevene om de ser noen ulemper ved løsningen de har fått tildelt.

Når argumentene fra alle de tre hjørnene er hørt, spør underviseren om noen av elevene har andre forslag. Disse forslagene kan eventuelt representeres i det fjerde hjørnet. Deretter ber underviseren elevene om å gå til det hjørnet som representerer det alternativet de er mest enige i. De elevene som ønsker det, kan eventuelt komme med argumenter dersom de har noen å legge til.

EKSEMPEL A:

HVORDAN SI I FRA

Said er på fest, og sitter ved siden av Sofie. Han liker egentlig Sofie, og de setter seg stadig nærmere hverandre, og etter hvert begynner Sofie å kysse ham. Said merker at han egentlig ikke har lyst, og at han vil slutte. Said er redd for å såre Sofie, og syns det er vanskelig å si fra. Hva bør Said gjøre?

a. Fortelle Sofie at han ikke har lyst
b. Bare slutte og gå sin vei
c. Lyve og si at han må på do
d. Andre muligheter

Snakk med elevene om

- at man har rett til selv å bestemme over sin egen kropp
- at det alltid er lov å si nei – selv om man i første omgang har sagt ja
- om det er forskjell på å sette grenser for noen man kjenner eller for ukjente

EKSEMPEL B:

«HAR DU LYST, HAR DU LOV?»

Kai er hjemme hos en kompis for å se en film. Der er også Jenny, som Kai er betatt av. Kai syns det virker som om Jenny liker han også. Når filmen begynner, setter han seg inntil Jenny, tar hånda si under genseren hennes og begynner å stryke henne på ryggen. Jenny prøver å flytte seg vekk. Kai ler og sier at det bare er for moro skyld. Kai blir usikker på hvordan han skal tolke Jennys reaksjon. Hva bør Kai gjøre?

a. Kai bør flytte seg etter Jenny og fortsette å stryke på henne
b. Kai bør si unnskyld og slutte å ta på Jenny
c. Kai bør spørre Jenny om hun ikke vil at han skal gjøre det
d. Andre muligheter

Snakk med elevene om

- hvorfor de tror Jenny reagerer som hun gjør
- hva som gjør Jenny usikker i denne situasjonen
- hvilke grunner kan det være til at Jenny setter seg bort i stedet for å si fra
- at man aldri skal akseptere å få grensene sine overskredet. Dette gjelder også hvis man selv synes man ikke fikk sagt ordentlig fra

EKSEMPEL C:

HVORDAN SPØRRE ETTER ET JA

Peder og kjæresten har vært sammen en stund, og Peder har nå lyst til at de skal ha samleie. Han starter med å kysse og ta på kjæresten, som avbryter og begynner å snakke om noe helt annet. Hva bør Peder gjøre?

a. Peder bør spørre kjæresten hva hun tenker
b. Peder bør bare sette i gang og regne med at kjæresten sier fra om det ikke er greit
c. Peder bør vente å se hvordan relasjonen deres utvikler seg
d. Andre muligheter

Snakk med elevene om:

- hvordan kan man sikre seg at ingen får overtrådt grensene sine i situasjoner som denne
- hvilke forventninger og normer for sex med en ny kjæreste som kan påvirke valgene unge tar i situasjoner som denne
- hva kjæresten kan gjøre i denne situasjonen for ikke å la seg styre av normer og forventninger, men først og fremst lytte til sine egne ønsker og sin egen samvittighet

Personer som utsettes for uønskede seksuelle handlinger, kan bebreide seg selv og føler ofte at de selv har skyld. Ensidig fokus på at det må sies nei, legger et stort og ufortjent ansvar på den som utsettes for handlingene.

- I en rapport fra Nova (22/09) om voldsutsatte barn og unge i Oslo vises det til at de mest alvorlige tilfellene av seksuelle krenkelser og overgrep som er beskrevet (av unge), skjer i kjæresterelasjoner.
- I denne rapporten er det flest jenter som beskriver at den andre «tar seg til rette», og at det er vanskelig å si nei – fordi de er kjærester. Når noen utfører seksuelle handlinger ut fra en mulig oppfatning av rollen man har (f.eks. som kjæreste), uten at det foreligger noen form for gjensidighet, kan tillitsbruddet og krenkelsen bli desto større for den som blir utsatt for disse handlingene

TEMAARK 4:

SEKSUELLE KRENKELSER

Seksuelle krenkelser benyttes ofte som en samlebetegnelse for ulike hendelser og erfaringer som oppleves ubehagelige, nedverdigende eller mot ens vilje. Det er den som utsettes som definerer hva som oppleves som ubehagelig og krenkende. Mange krenkelser blir i dag knyttet til andre ord og begreper som blant annet trakassering, overgrep, vold og voldtekt.

Seksuelle overgrep kan omfatte forskjellige hendelser og erfaringer der noen blir tvunget til eller presset til seksuelle handlinger mot sin vilje. Hendelsene kan oppfattes som mer eller mindre alvorlige av offeret selv, av utøveren, av rettsvesenet og av andre.

Seksuell trakassering defineres i likestillingsloven som uønsket og plagsom seksuell oppmerksomhet. Det kan innebære krenkelse, ydmykelse og frihetsberøvelse, det kan være verbalt eller fysisk, eller bestå av spredning av bilder på nettet.

Eksempler kan være når noen

- tar på en på en måte som oppleves som ubehagelig (klåing/tafsing, «plukking», kiling)
- sier noe seksuelt som oppleves som ubehagelig, for eksempel spørsmål, vitser eller kommentarer med seksuelt innhold, om mottakerens kropp, klær eller privatliv
- bruker ord som «hore», «billig» eller «homo» for å krenke andre
- ser på en på en seksuelt ladet måte som oppleves ubehagelig (stirre på brystene/ «kle av med blikket»)
- gjør seksuelle tilnærmelser gjennom kroppsspråk (samleiebevegelser eller bevegelser som simulerer andre former for sex), forslag og hentydninger som oppleves som ubehagelige
- sender beskjeder med seksuelt innhold som oppleves som ubehagelig for mottakeren (på e-post, SMS, sosiale medier)
- viser bilder eller filmer med seksuelt innhold som oppleves ubehagelig

FAKTA:

- 27,2 % av jentene og 40,2 % av guttene blir utsatt for nedsettende bemerkninger som «hore», «bitch», «fitte», «kuk» og lignende på skolen
- 8,4 % av jentene og 37,9 % av guttene blir utsatt for nedsettende bemerkninger som «homo», «lesbe» og lignende på skolen
- 36,6 % av jentene og 35,5 % av guttene blir utsatt for seksuelle kommentarer angående kropp, utseende eller privatliv på skolen
- 5,2 % av jentene og 11,3 % av guttene synes det er greit å kalle ei jente «bitch», «fitte», «hore», «lesbe» og lignende
- 4,3 % av jentene og 19,7 % av guttene synes det er greit å kalle en gutt «kuk», «homo» og lignende

KILDE: Kennair og Bendixen, Seksuell trakassering blant elever og ansatte i videregående skole: En resultatrapport, 2008

Sammenlignet med flørting og annen positiv kontakt mellom unge som også spiller på kjønn, kropp og seksualitet, oppleves seksuell trakassering som ubehagelig, nedverdigende eller truende. Det er viktig å være oppmerksom på negativ atferd som utvikler seg til å bli en del av dagligdags interaksjon mellom unge. Ingen skal bli «vant til» å bli befølt eller kalles «hore» eller «homo» eller erfare at det de selv opplever som seksuell trakassering, blir avfeid som for eksempel flørting. Hvis seksuell trakassering blir normalisert, kan det være vanskelig å ta opp eller protestere mot dette.

Seksuell trakassering får konsekvenser for både den fysiske og den psykiske helsen til de som blir utsatt for det. Det kan være en rekke psykiske, somatiske og sosiale lidelser som hodepine, depresjon, angst, redsel og lave forhåpninger til framtiden. I skolesammenheng kan den seksuelle trakasseringen gå utover det generelle arbeidsmiljøet. Ofte kan det å være vitne til seksuell trakassering gi samme reaksjoner som om man selv hadde blitt utsatt.

Hva som er straffbart avhenger av hva den seksuelle handlingen gikk ut på, aldersforskjellen mellom de involverte, relasjonen mellom offer og overgriper, og konsekvensene av hendelsen.

TEMA-ARK 5:

VOLDTEKT

Voldtekt og andre seksuelle overgrep er når noen blir tvunget eller presset til seksuelle handlinger mot sin vilje. Voldtekt kan skje for eksempel ved at en person tiltvinger seg seksuell omgang ved å bruke vold eller truende atferd, eller ved at en person har seksuell omgang med noen som er bevisstløs eller av andre grunner er ute av stand til å motsette seg handlingen. Seksuell omgang som oppnås ved bruk av makt eller tvang, rammes av voldtektsbestemmelsen.

OM VOLDTEKT

- Undersøkelser viser at unge har manglende kunnskap om hva en voldtekt er, og at de har strenge kriterier for hva de vurderer som en voldtekt. Det kan gjøre at de som utsettes ikke gjenkjenner faktiske overgrep, eller at de som utsetter ikke vet at det de gjør er straffbart.
- Én av ti gutter/menn er helt eller delvis uenige i at det å prøve å ha sex med noen som sover er en seksuell krenkelse.
- Når man blir utsatt for voldtekt kan man oppleve at både liv, helse og personlig integritet blir alvorlig truet. Hvordan man reagerer i etterkant varierer fra person til person. Noen av de vanligste konsekvensene er angst, depresjon, selvskading, konsentrasjonsproblemer og søvnvansker.
- Ofte er alkohol eller andre rusmidler med i bildet, og ofte er både overgriperen og den utsatte beruset. Fester, russetid og hytteturer er typiske situasjoner der voldtekt skjer.
- I voldtektssaker flyttes ofte ansvar og skyld fra gjerningspersonen til den utsatte. Voldtekt er et overgrep, og ansvaret ligger ikke hos den utsatte selv om han eller hun var beruset eller tok initiativ til å flørte. En person som har blitt utsatt for voldtekt, trenger som regel støtte og empati. Riktig hjelp til rett tid kan bidra til å hindre eller redusere langvarige konsekvenser.

KILDER: DIXI, NOVA 20/07; Jeffner, 1998; Reform, 2012; Bitsch og Kruse 2012.

Voldtekt er et tema som i perioder får mye oppmerksomhet i media. Oppmerksomheten er som regel størst når det gjelder voldtekter utført av ukjent overgriper på åpen gate, såkalte overfallsvoldtekter. I virkeligheten skjer de fleste voldtekter mellom mennesker som kjenner hverandre fra før. I 2012 utgjorde voldtekter relatert til fest 40 % prosent av alle anmeldte voldtekter.

Statistisk sett er den vanligste typen voldtekt at en gutt voldtar en jente han kjenner, for eksempel på fest. Gjerningspersonen kan være en gutt i vennegjengen, en som blir sett på som kul og grei. Den som blir utsatt er kanskje en jente som kjenner gutten, og kanskje har de flørtet og kysset i forkant. Gjerningsstedet kan for eksempel være et soverom i et hus der det er fest, på en hyttetur eller et utested, og det er sjelden at den voldtatte ender opp med blåveis eller andre synlige skader.

Selv om statistikken viser at det er flest jenter og kvinner som blir utsatt for voldtekt, er det viktig å huske på at også gutter og menn blir voldtatt. Som oftest er det av andre menn, men jenter og kvinner kan også voldta. I en undersøkelse blant avgangselever i videregående skole

i Norge rapporterte 7 prosent av jentene og 0,7 prosent av guttene å ha vært utsatt for voldtektsforsøk, mens 4 prosent av jentene og 0,4 prosent av guttene oppgir å ha vært utsatt for voldtekt.

I samtaler med elevene om seksuelle overgrep og voldtekt må ikke gutter kun refereres til som potensielle overgripere, og jenter kun som potensielle ofre. Vær oppmerksom på at seksuelle krenkelser og voldtekt også kan forekomme mellom samme kjønn.

Voldtekt er en forbrytelse som kan ramme en person følelsesmessig på flere måter. Det kan gi en følelse av å miste kontroll, usikkerhet om hva som er rett og galt, og en følelse av skam og skyld. De psykiske følgene av en voldtekt kan være omfattende og langvarige, og også gi kroppslige plager.

Det er viktig ikke å «gradere» voldtekter som mer eller mindre alvorlige ut fra hvem som har blitt utsatt, hvem som har begått overgrepet, og hvor hendelsen har funnet sted. Ta utgangspunkt i at voldtekt er et overgrep uansett hvem den begås av eller mot.

UTDRAG FRA STRAFFELOVEN KAP. 26 SEKSUALLOVBRUDD

§ 291. Voldtekt

Med fengsel inntil 10 år straffes den som

- skaffer seg seksuell omgang ved vold eller truende atferd,
- har seksuell omgang med noen som er bevisstløs eller av andre grunner ute av stand til å motsette seg handlingen, eller
- ved vold eller truende atferd får noen til å ha seksuell omgang med en annen, eller til å utføre handlinger som svarer til seksuell omgang med seg selv.

§ 292. Minstestraff for voldtekt til samleie mv.

Straffen er fengsel fra 3 inntil 15 år dersom voldtekten som nevnt i § 291 omfattet:

- innføring av penis i skjede- eller endetarmsåpning,
- innføring av penis i fornærmedes munn,
- innføring av gjenstand i skjede- eller endetarmsåpning, eller
- dersom lovbryteren har fremkalt en tilstand som nevnt i § 291 bokstav b for å oppnå seksuell omgang.

§ 293. Grov voldtekt

Grov voldtekt straffes med fengsel inntil 21 år. Det samme gjelder dersom den skyldige tidligere er straffet for handlinger som nevnt i § 291, 294 eller 299. Ved avgjørelsen av om voldtekten er grov skal det særlig legges vekt på om

- den er begått av flere i fellesskap,
- den er begått på en særlig smertefull eller særlig krenkende måte, eller
- den fornærmede som følge av handlingen dør eller får betydelig skade på kropp eller helse. Seksuelt overførbar sykdom regnes alltid som betydelig skade på kropp eller helse etter denne paragrafen.

§ 294. Grovt uaktsom voldtekt

Grovt uaktsom voldtekt straffes med fengsel inntil 6 år. Foreligger omstendigheter som nevnt i § 293, er straffen fengsel inntil 10 år.

§ 297. Seksuell handling uten samtykke

Med bot eller fengsel inntil 1 år straffes den som foretar seksuell handling med noen som ikke har samtykket i det.

OPPLEGG 5:

INNAFOR: SEX ELLER OVERGREP

FILM OG REFLEKSJON

MÅL

· At elevene kan diskutere oppfatninger og holdninger rundt hva en voldtekt er, hvem som kan være gjerningsperson og hvem som kan være utsatt
· At elevene reflekterer rundt hvilken betydning overgrep kan ha for de involverte
· At elevene får kunnskap om og reflekterer rundt samtykke

TID OG MATERIALER

Tid: To skoletimer
Materiale: Datamaskin med internett forbindelse og smartboard/projektor

FORBEREDELSE:

· Se gjennom episoden på forhånd
· Gjør noen egne notater slik at du er forberedt på å prate om disse temaene med elevene.

TIPS TIL UNDERVISER:

Dokumentaren inneholder ikke grove voldsscener, men temaet kan oppleves som vanskelig for enkelte elever. Vi oppfordrer til å informere elevene i forkant om at de skal få se en dokumentar om voldtekt. Vi oppfordrer videre til å knytte helsesøster eller sosiallærer til undervisningen.

Vi ønsker å advare om ufint språk i denne episoden. Vi har likevel valgt å bruke den fordi vi tror den tar opp viktige tema som kan bidra til å skape en viktig samtale i klassen. Forbered gjerne klassen på språkbruken i forkant.

Du finner spørsmålene til dette opplegget også i vedlagt PowerPoint-presentasjon.

BESKRIVELSE

Se episoden INNAFOR: *Sex eller overgrep* fra NRK TV (63min).

Dokumentaren finner du ved å klikke her.

La elevene deretter diskutere spørsmålene til dokumentaren sammen i mindre grupper før dere gjennomgår spørsmålene i plenum (del 1). Hvis tid, eller som en ekstra oppgave, kan elevene svare individuelt på «holdninger til voldtekt» (del 2).

DEL 1:

SAMTALE OM DOKUMENTAREN
GRUPPEOPPGAVE

Her er det viktig at du som lærer gir rom for å elevene å ikke måtte svare på alle spørsmål. Sett elevene i grupper på 3-4stk og la dem sammen snakke om disse spørsmålene.

1. Hva er det som gjør at et «nei» ikke alltid oppfattes som et nei?
2. Hvorfor er det så vanskelig å si «nei»?
3. Tror dere at sex i media og populærkultur og porno er med på å gjøre det lettere å pushe grenser til andre og seg selv? Hvorfor/hvorfor ikke?
4. Elsa opplevde at hennes nei ikke ble hørt, og at grensene hennes ble overskredet. Hvordan preget dette henne? Hvordan tror dere at det føltes for henne å få grensene sine overtråkket?
5. Hvordan tror dere det må være å være Kristian i denne situasjonen han nå er i?
6. I undersøkelsen kommer det frem at 25% har opplevd uønsket sex, men på spørsmålet om hvor mange som har tråkket over andres grenser, sier bare 6% ja. Hva tror dere dette kommer av?

Etter at gruppene har fått tid til å snakke litt sammen, så kan du ta opp noen av spørsmålene i plenum og få en klassesamtale rundt disse spørsmålene.

DEL 2:

HOLDNINGER TIL VOLDTEKT
INDIVIDUELL OPPGAVE

En undersøkelse av holdninger til voldtekt blant svensk ungdom viste at det finnes seks omstendigheter som gjør at både guttene og jentene trekker en påstand om voldtekt i tvil. (I denne undersøkelsen legges det til grunn at det er en jente som voldtas.)

- Det handler om måten det ble sagt nei på. Hvis hun skriker, gråter og slåss seg ut av situasjonen, er det større sannsynlighet for at de unge mener at det er snakk om forsøk på voldtekt.
- Skjedde overgrepet i en kjærlighetsrelasjon? Hvis den voldtatte og voldtektsforbryteren er eller har vært kjærester, eller hun har uttrykt interesse for ham tidligere, er det kanskje ikke en voldtekt likevel.
- Skjedde overgrepet mens de var på fest? Hvis hun var full, er det hennes egen skyld, men hvis han var full, kunne han ikke styre seg.
- Ble voldtekten utført på en ærbar jente eller en jente med rykte på seg for å være seksuelt løssluppen? Hvis en jente med et seksuelt rykte blir utsatt for overgrep, vil de unge ikke nødvendigvis kalle det som skjer, en voldtekt.
- Hvilken status har overgriperen? Hvis overgrepet ble begått av en vanlig gutt, ikke en avvikende mann, vil de unge sjeldnere kalle det en voldtekt.
- Fikk voldtekten negative konsekvenser for offeret? Hvis hun går inn i en dyp depresjon, fortviler og har synlige skader, da er det en voldtekt.

JEFFNER, 1998

Vis eller skriv ut «Holdninger til voldtekt» til elevene, slik at de kan gjennomføre denne oppgaven:
Forestill deg at du er i en samtale med en person som har disse holdningene. Hva vil du svart på de ulike påstandene? Skriv minst to setninger til hvert punkt.

OPPLEGG 8:

SKAM

FILM OG REFLEKSJON

MÅL

- At elevene kan diskutere oppfatninger og holdninger rundt hva en voldtekt er, hvem som kan være gjerningsperson og hvem som kan være utsatt
- At elevene reflekterer rundt hvilken betydning overgrep kan ha for de involverte
- At elevene får kunnskap om og reflekterer rundt samtykke

TID OG MATERIALER

Tid: Ca. 1 skoletime
Materialer: Datamaskin med internett forbindelse og smartboard/projektor

FORBEREDELSE

- Arbeidsark deles ut til elevene. Vi bruker sesong 2, episode 10 av serien SKAM fra NRK. Episoden finner du her.
- Om underviser har tid, anbefales det å se hele episoden før undervisningen, men det er ikke et must. Det er mulig å kun bruke intro og delen 38:00–45:00 minutter ut i episoden dersom det ikke er tid til mer.

TIPS TIL UNDERVISER

Det er opp til den enkelte underviser som kjenner sine elever, å vurdere om denne filmen skal vises. Filmen inneholder ikke grove voldsscener, men temaet kan oppleves som vanskelig for enkelte elever. Vi oppfordrer til å informere elevene i forkant om at de skal få se en kortfilm om voldtekt. Vi oppfordrer videre til å knytte helsesøster eller sosiallærer til undervisningen.
Vi ønsker også å advare om ufint språk i denne episoden. Vi har likevel valgt å bruke den fordi vi tror den tar opp viktige tema som kan bidra til å skape en viktig samtale i klassen. Forbered gjerne klassen på språkbruken i forkant.

Du finner spørsmålene til dette opplegget også i vedlagt PowerPoint-presentasjon.

BESKRIVELSE

Underviser forteller elevene at de i arbeidet med denne øvelsen skal se klipp fra serien Skam. De aktuelle klippene handler om voldtekt mellom unge.

Skam er en dramaserie som tar for seg elever ved en VGS skole i Oslo sin hverdag og dilemmaer de møter. I sesong 2 møter vi Noora som skal besøke kjæresten, men som ender opp på en fest. Dagen etterpå våkner hun opp i en fremmed seng med en annen gutt og er usikker på hva som har skjedd. Senere dukker det opp et bilde av henne naken fra den samme natten.

Gjør oppmerksom på at det ikke er grove voldsscener i filmen, men dersom enkelte elever opplever temaet som ubehagelig, bør de gis en mulighet til å forlate rommet før eller mens filmen vises. Informer elevene om eksisterende hjelpetilbud (se oversikten bak i materialet) og at de kan oppsøke helsesøster om de skulle få behov for å snakke med noen etter arbeidet med filmen.

FILM OG SAMTALE

Etter at klassen har sett filmen, kan elevene svare på spørsmålene individuelt eller i grupper, og deretter tas de opp i en plenumssamtale.

1. Hvordan defineres voldtekt i straffelovens kap. 26?
2. Hva betyr samtykke, og hvem har ansvaret for det?
3. Hva tror dere kan være typiske reaksjoner etter en voldtekt?
4. Hvordan reagerer broren til William på Nooras konfronteringer? Prøver han å bruke noen hersketeknikker, funker de i så fall?
5. Hva er det som gjør Noora så trygg i sin sak, i møte med broren til William? Hvilke faktorer spiller inn?
6. Hvilke omstendigheter tror dere kan påvirke noen til å ha sex uten egentlig å ville det?
7. Tror dere en serie som SKAM kan bidra til å forebygge seksuelle overgrep mellom unge?
8. Tror dere normer og forventninger til kjønn og kjønnsroller påvirker hvem som kan bli utsatt for krenkelser? Tror dere slike forventninger påvirker hva slags typer krenkelser som er mest «vanlige»?
9. Hva kan dere gjøre for å unngå at noen krenker/voldtar andre?

OPPLEGG 8: SKAM

ARBEIDSARK TIL ELEVENE

UTDRAG FRA STRAFFELOVEN KAP. 26 SEKSUALLOVBRUDD

§ 291. Voldtekt

Med fengsel inntil 10 år straffes den som
- skaffer seg seksuell omgang ved vold eller truende atferd,
- har seksuell omgang med noen som er bevisstløs eller av andre grunner ute av stand til å motsette seg handlingen, eller
- ved vold eller truende atferd får noen til å ha seksuell omgang med en annen, eller til å utføre handlinger som svarer til seksuell omgang med seg selv.

§ 292. Minstestraff for voldtekt til samleie mv.
Straffen er fengsel fra 3 inn l 15 år dersom voldtekten som nevnt i § 291 omfattet:
- innføring av penis i skjede- eller endetarmsåpning,
- innføring av penis i fornærmedes munn,
- innføring av gjenstand i skjede- eller endetarmsåpning, eller
- dersom lovbryteren har fremkalt en tilstand som nevnt i § 291 bokstav b for å oppnå seksuell omgang.

§ 293. Grov voldtekt
Grov voldtekt straffes med fengsel inntil 21 år. Det samme gjelder dersom den skyldige tidligere er straffet for handlinger som nevnt i §§ 291, 294 eller 299. Ved avgjørelsen av om voldtekten er grov skal det særlig legges vekt på om
- den er begått av flere i fellesskap,
- den er begått på en særlig smertefull eller særlig krenkende måte, eller
- den fornærmede som følge av handlingen dør eller får betydelig skade på kropp eller helse.

Seksuelt overførbar sykdom regnes alltid som betydelig skade på kropp eller helse etter denne paragrafen.

§ 294. Grovt uaktsom voldtekt
Grovt uaktsom voldtekt straffes med fengsel inntil 6 år. Foreligger omstendigheter som nevnt i § 293, er straffen fengsel inntil 10 år.
§ 297. Seksuell handling uten samtykke
Med bot eller fengsel inntil 1 år straffes den som foretar seksuell handling med noen som ikke har samtykket i det.

SAMTYKKE

Samtykke innebærer at begge har lyst til å være med på det som skjer og gir uttrykk for dette. Som regel vises dette gjennom språk, kroppsspråk, ansiktsuttrykk, handlinger, lyder eller bevegelser. Det er aldri for sent å ombestemme seg om hva man har lyst til å være med på. Man kan gi samtykke, og man kan trekke samtykket tilbake dersom man når et punkt hvor man ikke ønsker å være med lenger. En god regel er: Hvis du er usikker på om den andre vil det samme som deg, så spør!

Et barn kan ikke gi samtykke som fritar voksenpersonen for straffeskyld for seksuell omgang eller handling.

HJELP OG INFORMASJONS-TJENESTER FOR UNGE

116111.NO
116 111 er en gratis nødtelefon for barn og ungdom. Hit kan du også ringe dersom du tror at noen andre har det vanskelig.

BARNEVERNVAKTEN.NO
Felles portal over barnevernsvakter. Alle kommuner i Norge har en barneverntjeneste. Mange har også en barnevernvakt. Barnevernvaktene er barnevernets akuttberedskap på kveldstid og i helger.

DIXI.NO
DIXI ressurssenter arbeider for å hjelpe voldtektsofre og deres pårørende, spre informasjon om senskader og skadefølger samt drive holdningsskapende arbeid.

SMISO.NO
Støttesentre mot incest er et gratis tilbud til gutter og jenter som har vært utsatt for seksuelle overgrep av noen i nær familie.

UTSATTMANN.NO
«Utsatt mann» er en nettressurs i samarbeid med Senter for seksuelt misbrukte menn, ADAM Kirkens Ressurssenters og Forandringsfabrikken.

JENTEVAKTA.NO
Jentevakta er en telefon, - chat- og epostjeneste for unge jenter mellom 10 og 25 år.

TIPS.KRIPOS.NO
Tipsmottak og informasjon om seksuell utnytting på nett, mobil og annen kommunikasjons-teknologi.

SLETTMEG.NO
Slettmeg.no er en gratis råd– og veiledningstjeneste for deg som føler deg krenket på nett.

RESSURSSENTERET.NO
Kirkelig ressurs mot vold og seksuelle overgrep.

KIRKENS-SOS.NO
Kirkens SOS er landets største døgnåpne krisetjeneste på telefon og internett. De ønsker å fremme livsmot og håp for den som er i følelsesmessig eller eksistensiell krise, og som kjen-ner at livet utfordrer. De tåler å høre, og har tid til å høre.

OVERGREPSMOTTAK I NORGE
Se oversikt over overgrepsmottak på Uni Helse og overgrep.

SJELESORG
Sjelesørgere i NLM som er mulig å kontakte for både lærere og elever dersom en har spørs-mål eller behov for å avtale samtale om seksuelle krenkelser og overgrep:
Grete Martinsen: gmartinsen@nlm.no
Mona Sætre: msatre@nlm.no
Eivind Sætre: esatre@nlm.no

KILDER:

Berggrav, Silje. 2020:
"Et skada bilde av hvordan sex er" Ungdoms perspektiv på porno. Rapport av Redd Barna.

Gustavsson, Stefan. 2021:
"Nakne uten skam: Om den seksuelle revolusjonen & et revolusjonert syn på sex"

Tønnesson, Øyvind. 2020: Seksualitetens historie.

Sex og politikk. 2018:
Mine og dine grenser: Materiale til undervisning i videregående opplæring

Ungdata. 2020: Stress, press og psykiske plager blant unge.